แผนการใช้ที่ดิน
ตำบลโพธิ์ไทรงาม

อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร
สิงหาคม 2566

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		**ก**
สารบัญ		**ข**
สารบัญตาราง		**ง**
สารบัญรูป		**จ**
บทที่ 1	**บทนำ**	
	1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
	1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
	1.3 วัตถุประสงค์	1-1
	1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
	1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
	1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2	**ข้อมูลทั่วไป**	
	2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
	2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
	2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
	2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
	2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
	2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3	**สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ**	
	3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
	3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
	3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4	**กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)**	
	4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
	4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5	**การประเมินคุณภาพที่ดิน**	
	5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
	5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
	5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 6	**แผนการใช้ที่ดิน**	
	6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
	6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7	**การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน**	
	7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
	7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
	7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
	7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง		อ-1
ภาคผนวก		ผ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิจิตร ปี 2536-2565	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	2-11
3-1	สมบัติดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	5-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2571	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-5
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-6

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิจิตร	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	6-7
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	7-3

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปะวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ทั้งนี้กรมพัฒนาทีดินได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการกรมพัฒนาที่ดิน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี พ.ศ. 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินบนพื้นฐานของชุดดินที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ภายในปี พ.ศ. 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดินเขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

"พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างฐานรากคุณภาพชีวิต ส่งเสริมเศรษกิจชุมชน"

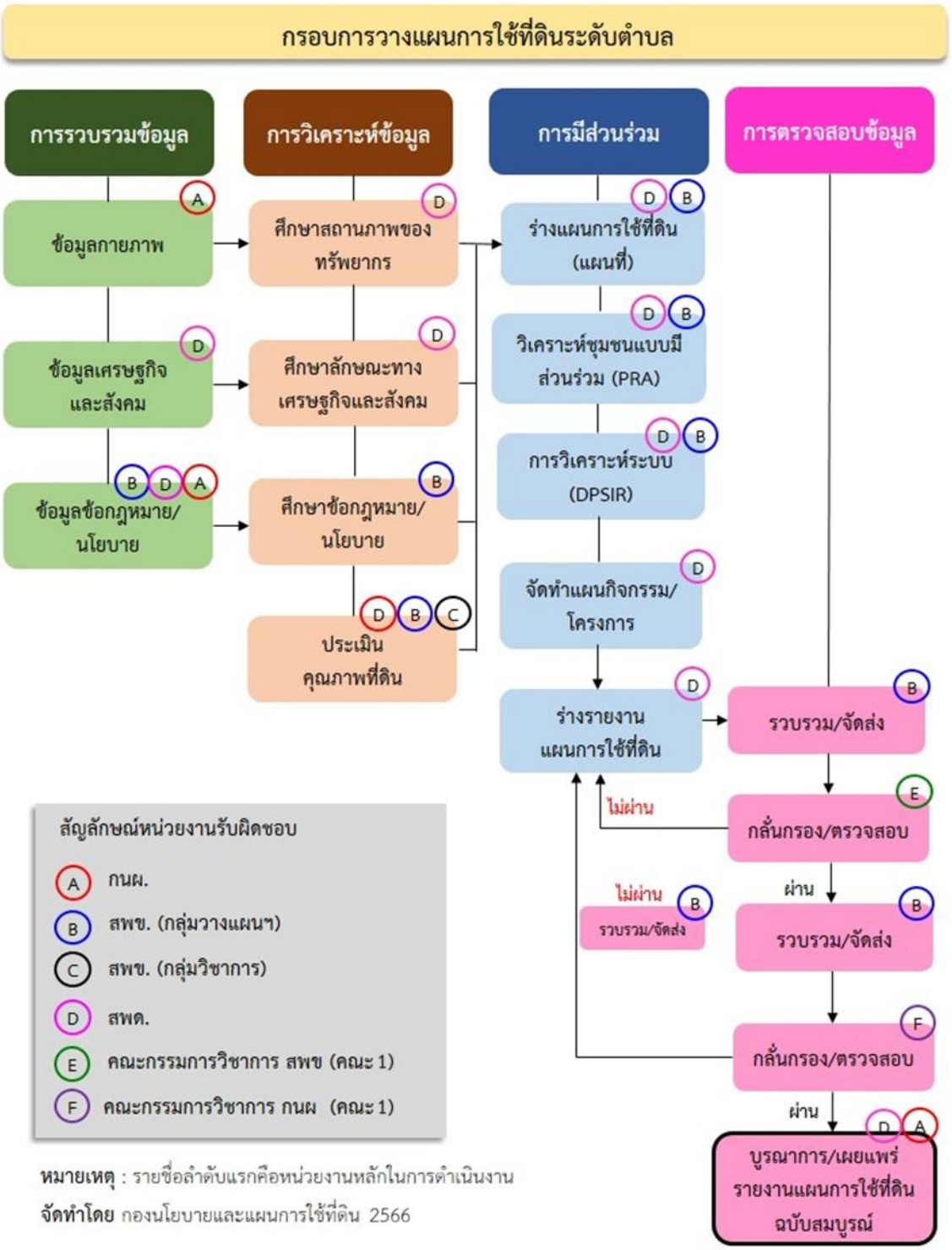

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2
ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอบึงนาราง มีพื้นที่ประมาณ 47 ตารางกิโลเมตร หรือ 29,548 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลทะนง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองตางู อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้าน โพธิ์ไทรงาม
หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งกระทั่ง
หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งทอง
หมู่ที่ 4 บ้านบึงลี
หมู่ที่ 5 บ้านคลองสะแวด
หมู่ที่ 6 บ้านวังกระสูบ
หมู่ที่ 7 บ้านหนองเค้าแมว
หมู่ที่ 8 บ้านบึงลีใต้
หมู่ที่ 9 บ้านโพธิ์ไทรงามพัฒนา

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบและลูกคลื่นลอนลาด เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำน่านและลุ่มน้ำยม มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น คลองชะแวด คลองทะนง คลองท่าเสา ห้วยแก้ว

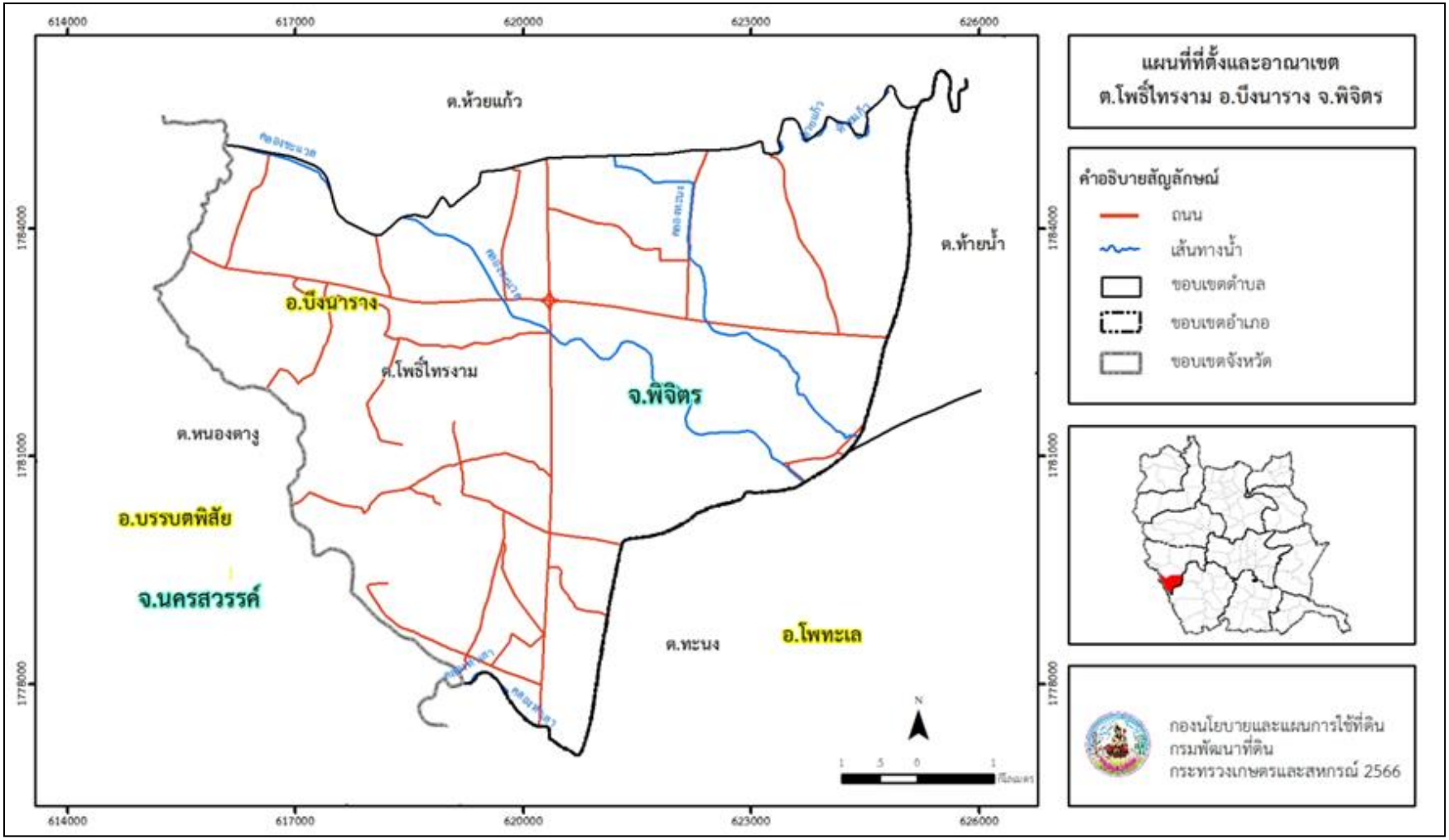

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.5 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,233.5 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 115 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 296.0 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิจิตร ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูก ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิจิตร[/1] (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ[2/]	ปริมาณฝนใช้การ[/2]
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	19.4	31.4	24.9	75.0	11.0	1.9	98.6	10.8
ก.พ.	21.2	33.4	26.8	73.0	15.0	2.0	109.5	14.6
มี.ค.	23.7	35.4	29.0	71.0	18.3	3.3	140.4	17.8
เม.ย.	25.2	36.8	30.5	68.0	66.7	6.1	156.9	59.6
พ.ค.	25.7	35.6	30.1	74.0	140.3	12.7	152.8	108.8
มิ.ย.	25.2	34.2	29.2	79.0	151.3	15.3	132.6	114.7
ก.ค.	24.9	33.2	28.5	82.0	164.6	18.8	116.9	121.3
ส.ค.	24.8	32.7	28.2	83.0	217.6	20.0	115.6	141.8
ก.ย.	24.9	32.6	28.3	84.0	296.0	19.0	110.7	154.6
ต.ค.	24.6	32.6	28.1	82.0	115.2	12.0	114.4	94.0
พ.ย.	22.7	32.8	27.3	77.0	27.9	3.0	104.1	26.7
ธ.ค.	19.8	31.2	25.1	75.0	9.6	1.0	96.4	9.5
เฉลี่ย	**23.5**	**33.5**	**28.0**	**76.9**	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	**1,233.5**	**115.1**	**1,448.9**	**874.2**

หมายเหตุ : [/1] เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

[/2] จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

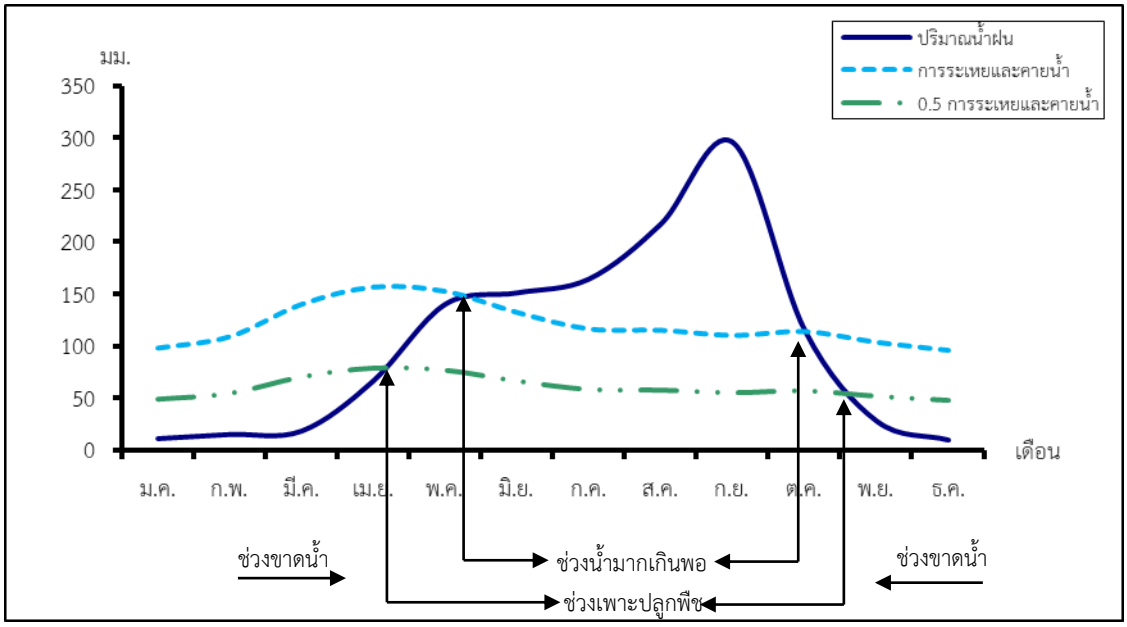

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิจิตร

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,536 ไร่ หรือร้อยละ 8.58 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 26,226 ไร่ หรือร้อยละ 88.75 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 12,680 ไร่ หรือร้อยละ 42.90 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+ข้าวโพด นาข้าว+ถั่วเขียว นาร้าง

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 11,324 ไร่ หรือร้อยละ 38.32 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ไร่ร้าง พริก

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 407 ไร่ หรือร้อยละ 1.37 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ไม้ยืนต้นผสม สัก ยูคาลิปตัส สัก/ประดู่

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 1,566 ไร่ หรือร้อยละ 5.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ กล้วย ไม้ผลผสม มะนาว มะม่วง กล้วย/มะละกอ

5) พืชสวน มีเนื้อที่ 170 ไร่ หรือร้อยละ 0.58 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ

6) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 55 หรือร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 28 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 578 ไร่ หรือร้อยละ 1.96 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 180 ไร่ หรือร้อยละ 0.62 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ถม ทุ่งหญ้าธรรมชาติ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	**พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง**	**2,536**	**8.58**
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,857	6.28
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	157	0.53
U405	ถนน	315	1.07
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	80	0.27
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	94	0.32
U605	สถานีบริการน้ำมัน	33	0.11
A	**พื้นที่เกษตรกรรม**	**26,226**	**88.75**
A100	นาร้าง	19	0.06
A101	นาข้าว	12,402	41.97
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	143	0.48
A101+A208	นาข้าว+ถั่วเขียว	116	0.39
A200	ไร่ร้าง	21	0.07
A202	ข้าวโพด	378	1.28
A203	อ้อย	9,306	31.49
A204	มันสำปะหลัง	1,615	5.47
A229	พริก	4	0.01
A301	ไม้ยืนต้นผสม	105	0.35
A302	ยางพารา	155	0.52
A304	ยูคาลิปตัส	40	0.14
A305	สัก	82	0.28
A305/A309	สัก/ประดู่	18	0.06
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	7	0.02
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	5	0.02
A401	ไม้ผลผสม	124	0.42
A405	มะพร้าว	5	0.02
A407	มะม่วง	80	0.27
A411	กล้วย	1,167	3.95
A411/A415	กล้วย/มะละกอ	34	0.12
A411/A418	กล้วย/ชมพู่	6	0.02
A414	ฝรั่ง	1	-
A415	มะละกอ	7	0.02
A422	มะนาว	85	0.29
A427	ส้มโอ	29	0.10
A429	มะปราง มะยงชิด	23	0.08

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A502	พืชผัก	144	0.49
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	26	0.09
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	24	0.08
A901	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำผสม	9	0.03
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	46	0.16
F	**พื้นที่ป่าไม้**	**28**	**0.09**
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	28	0.09
M	**พื้นที่เบ็ดเตล็ด**	**180**	**0.62**
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	5	0.02
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	164	0.56
M405	พื้นที่ถม	11	0.04
W	**พื้นที่แหล่งน้ำ**	**578**	**1.96**
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	355	1.20
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	13	0.04
W201	อ่างเก็บน้ำ	11	0.04
W202	บ่อน้ำในไร่นา	182	0.62
W203	คลองชลประทาน	17	0.06
	ผลรวมทั้งหมด	**29,548**	**100.00**

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

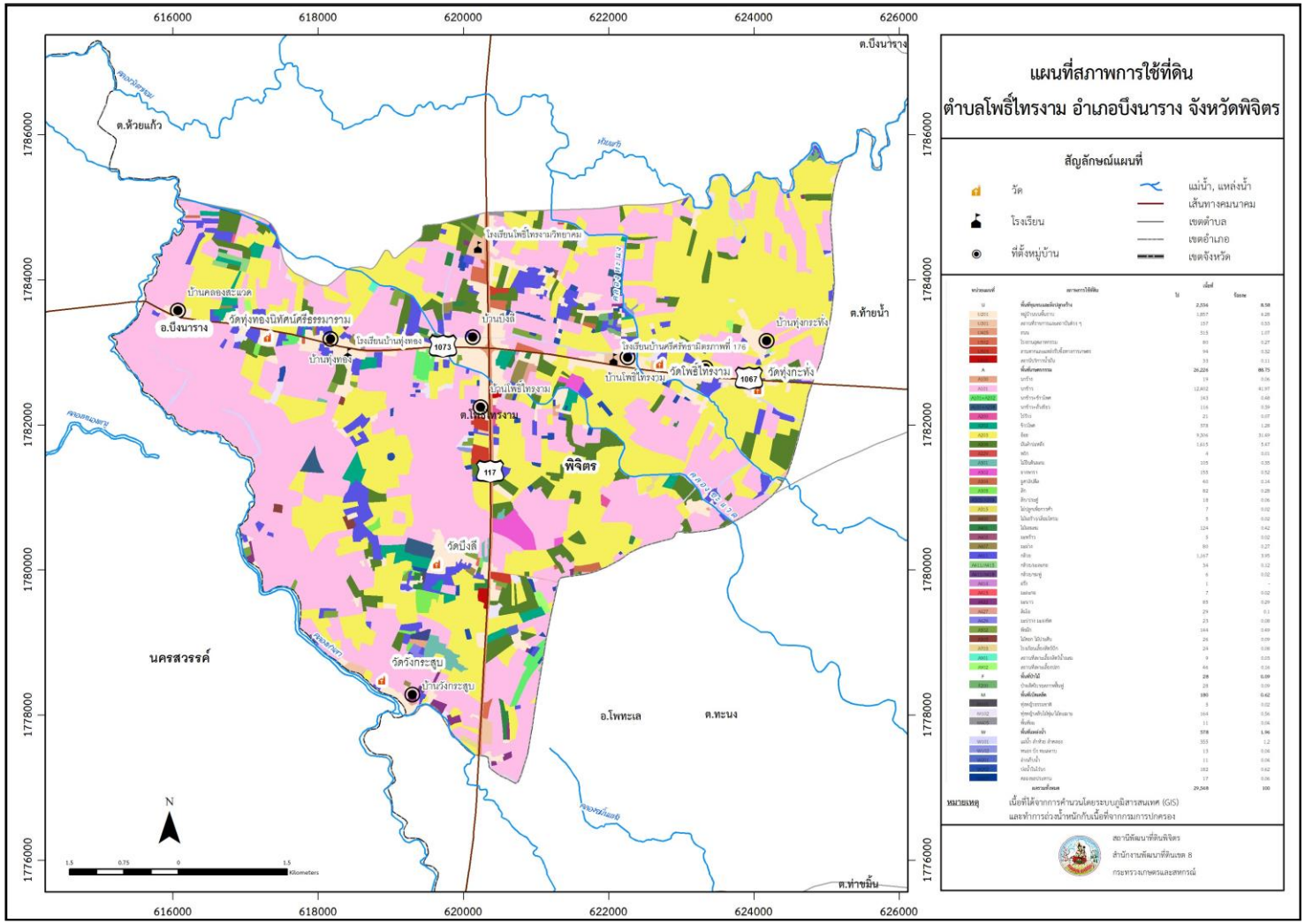

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลโพธิ์ไทรงาม มีประชากรรวม 4,123 คน แยกเป็นชาย 2,009 คน เป็นหญิง 2,114 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 87.20 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,135 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,051 ครัวเรือน หรือร้อยละ 49.23 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,084 ครัวเรือน หรือร้อยละ 50.77 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 - 3 ถึง 2 - 4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลโพธิ์ไทรงาม	**2,135**	**2,009**	**2,114**	**4,123**
หมู่ที่ 1 โพธิ์ไทรงาม	286	276	305	581
หมู่ที่ 2 ทุ่งกระทั่ง	146	167	181	348
หมู่ที่ 3 ทุ่งทอง	222	237	255	492
หมู่ที่ 4 บึงลี	500	333	328	661
หมู่ที่ 5 คลองสะแวด	64	66	61	127
หมู่ที่ 6 วังกระสูบ	186	251	243	494
หมู่ที่ 7 หนองเค้าแมว	341	208	240	448
หมู่ที่ 8 บึงลีใต้	224	231	250	481
หมู่ที่ 9 โพธิ์ไทรงามพัฒนา	166	240	251	491

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด[1)]	**2,135**	**100.00**
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร[2)]	1,051	49.23
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,084	50.77

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)
2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลโพธิ์ไทรงาม มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,135 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 13.84 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลโพธิ์ไทรงาม ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ.2566 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 158,510.63 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 85,763.51 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 106,005.53 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 57,355.18 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 52,505.10 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 28,408.33 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลโพธิ์ไทรงาม	**125,034.57**	**18,264.94**	**8,755.74**	**6,455.38**	**158,510.63**	**85,763.51**	**106,005.53**	**57,355.18**
หมู่ที่ 1 โพธิ์ไทรงาม	139,141.91	19,841.98	7,432.35	7,411.03	173,827.27	76,506.50	89,604.41	39,437.54
หมู่ที่ 2 ทุ่งกระทั่ง	127,883.83	45,485.85	618.18	924.24	174,912.10	73,064.55	198,775.03	83,032.61
หมู่ที่ 3 ทุ่งทอง	50,480.99	21,669.00	14,191.00	6,288.80	92,629.79	46,084.47	62,347.78	31,018.80
หมู่ที่ 4 บึงลี	141,571.08	4,619.69	4,948.66	928.19	152,067.62	106,447.33	116,905.63	81,833.94
หมู่ที่ 5 คลองสะแวด	105,227.27	25,750.00	11,190.91	3,747.73	145,915.91	77,353.01	111,954.55	59,349.40
หมู่ที่ 6 วังกระสูบ	138,299.40	18,102.99	9,567.66	9,392.22	175,362.28	86,900.59	80,440.12	39,862.02
หมู่ที่ 7 หนองเค้าแมว	148,039.95	30,630.84	20,654.68	13,588.46	212,913.94	138,394.06	163,002.27	105,951.48
หมู่ที่ 8 บึงลีใต้	72,284.55	10,878.05	10,170.73	10,272.36	103,605.69	66,028.50	68,784.55	43,836.79
หมู่ที่ 9 โพธิ์ไทรงามพัฒนา	149,453.13	12,664.06	4,571.88	7,218.75	173,907.81	84,962.60	72,921.88	35,625.95

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 29,548 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลโพธิ์ไทรงาม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,233.5 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.1 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลโพธิ์ไทรงาม มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองชะแวด คลองทะนง คลองท่าเสา ห้วยแก้ว

3.2.2 น้ำใต้ดิน จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลโพธิ์ไทรงาม มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 32 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 8 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Plo-sclA ชุดดินโพทะเล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,852 ไร่ หรือร้อยละ 23.19 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Skt-sclA ชุดดินสุโขทัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 697 ไร่ หรือร้อยละ 2.36 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Skt-fl-sclA ดินสุโขทัยที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,063 ไร่ หรือร้อยละ 3.60 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Kp-silB ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10,781 ไร่ หรือร้อยละ 36.48 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Kp-gm,f-sclA/b ดินกำแพงเพชรที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินเหนียวละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 951 ไร่ หรือร้อยละ 3.22 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kp-gm,fl-sclA/b ดินกำแพงเพชรที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 1,809 ไร่ หรือร้อยละ 6.12 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Sg-slA ชุดดินไทรงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,612 ไร่ หรือร้อยละ 8.84 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Sg-slB ชุดดินไทรงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,783 ไร่ หรือร้อยละ 16.19 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ดังแสดงในตารางที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดินในลักษณะของชุดดินแสดงดังรูปที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Kp-gm,fl-sclA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	1,809	6.12
Kp-gm,f-siclA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	951	3.22
Kp-silB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	10,781	36.48
Plo-siclA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	>75	5.5-6.5	7.0-8.5	<2	-	6,852	23.19
Sg-slA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	2,612	8.84
Sg-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	4,783	16.19
Skt-fl-sclA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	1,063	3.60
Skt-siclA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	697	2.36
รวมทั้งหมด											**29,548**	**100.00**

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

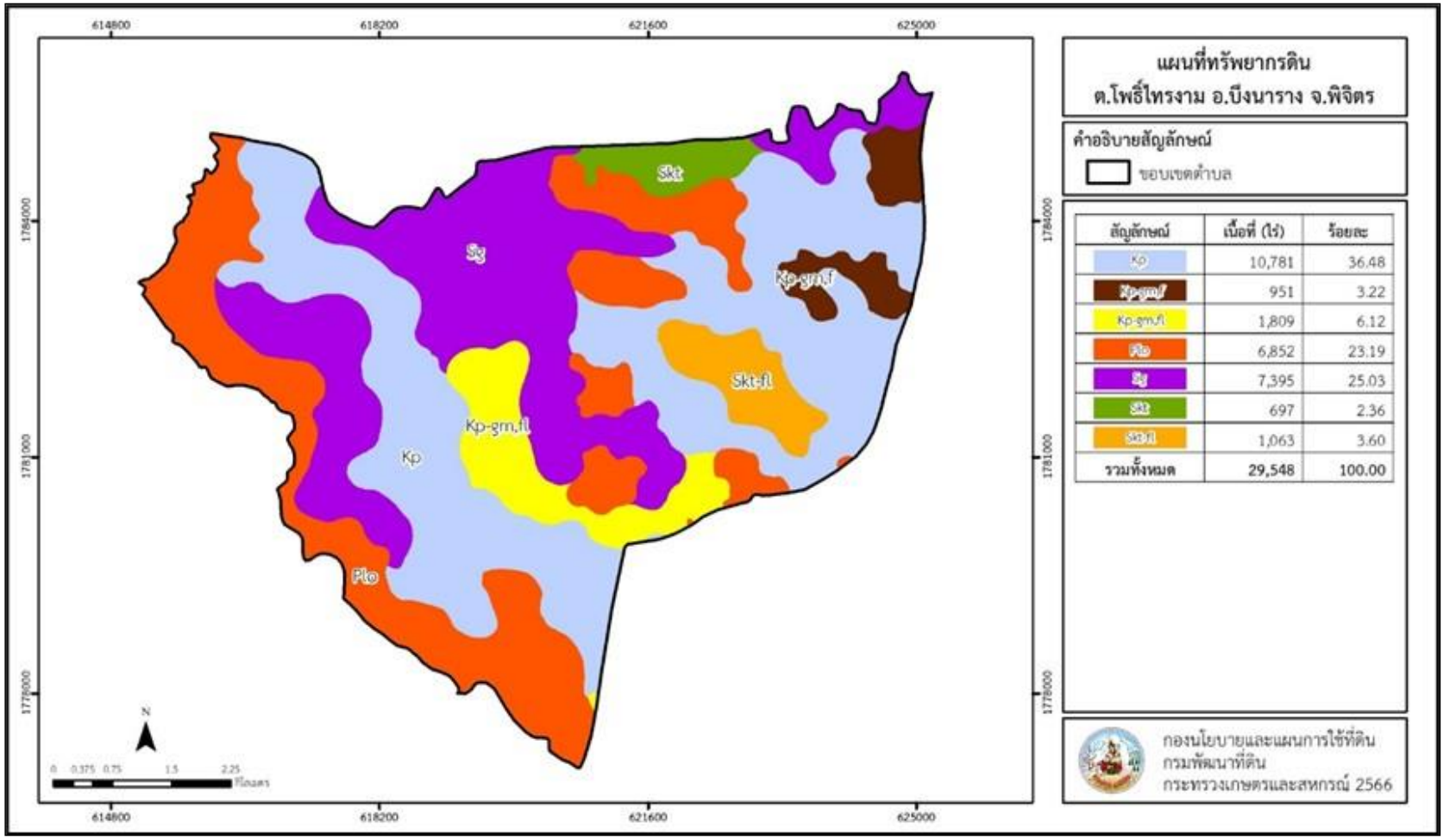

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
(Particpatory Rural Appraisal:PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจักทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน **(PRA)** เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลโพธิ์ไทรงาม คือ

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
2) ดินเป็นกรด ดินแน่นทึบ
3) ขาดแคลนน้ำในการเกษตร
4) ราคาผลผลิตตกต่ำ
5) โรคและแมลงศัตรูพืช

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลโพธิ์ไทรงาม มีความต้องการ 4 ประการ คือ

1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
2) แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ
3) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน
4) องค์ความรู้ในการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพโดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ
1.1) นโยบายรัฐด้านการเกษตร
1.2) การขยายตัวของเมือง การขยายตัวของภาคเกษตร และอุตสาหกรรม
1.3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
1.4) การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพ
1.5) ความต้องการด้านอาหาร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ
2.1) การปรับปรุงดินและการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสม
2.2) จัดหาแหล่งน้ำ
2.3) จัดหาตลาดรองรับผลผลิต และการลดต้นทุนการผลิต
2.4) จัดหาองค์ความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ
3.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
3.3) ราคาผลผลิตตกต่ำ
3.4) การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ

4.1) ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง

4.3) รายได้น้อย

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

1) การวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด

3) การไถกลบตอซัง

4) ปรับสภาพดินกรดด้วยโดโลไมท์

5) การผลิตและการใช้สารอินทรีย์

6) สระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

7) การปลูกพืชใช้น้ำน้อย

อนาคต

1) พัฒนาที่ดินและน้ำอย่างเป็นระบบทั้งตำบล

2) การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)

3) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ

4) จัดหาตลาดรองรับสินค้าเกษตรและประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร

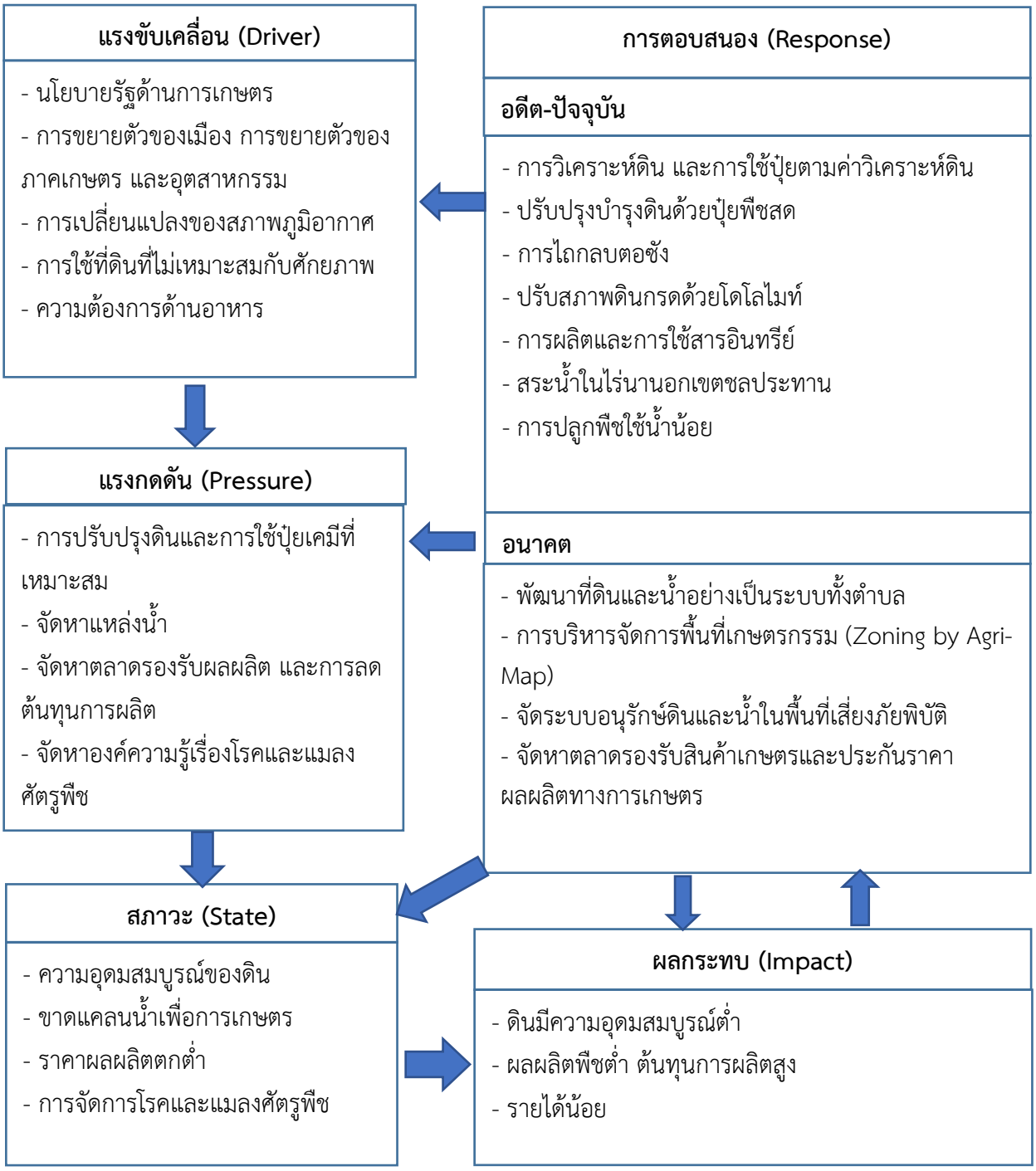

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 พื้นที่ลุ่ม

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคม และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวเจ้าหอมมะลิ 105

2) ข้าวนาปี-ข้าวนาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคม และจะปลูกข้าวนาปรังในช่วงฤดูฝนเช่นกัน โดยสูบน้ำจากคลองส่งน้ำระหว่างเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน เนื่องจากช่วงแล้ง แหล่งน้ำไม่เพียงพอ

3) ข้าวนาปี-พืชไร่ เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคม และจะปลูกพืชหลังนาหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ ถั่วเขียว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ระหว่างเดือนธันวาคมถึงมีนาคม

4.2.2 พื้นที่ดอน

1) พืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกในช่วงฤดูฝน โดยปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมและจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนกันยายนถึงตุลาคม อ้อย เกษตรกรจะเพาะปลูกต้นฤดูฝนโดยปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม เก็บเกี่ยวเดือนมีนาคมถึงเดือนสิงหาคม

2) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ กล้วย มะม่วง ส้มโอ

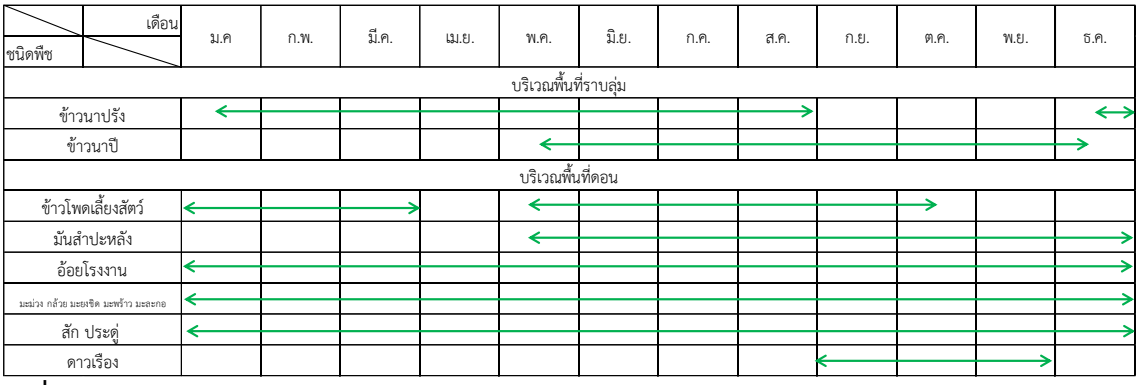

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน **(Land Quality)**	**คุณลักษณะที่ดินตัวแทน** **(Land Characteristics)**	**ระดับความเหมาะสม** **(Land Suitability Rating)**
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		**S2om**
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาวะการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		**S3w**
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		**S3e**
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		**S3ew**

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด มะม่วง ส้มโอ มะนาว ถั่วเขียว กล้วย

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	อ้อย	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด	มะม่วง	ส้มโอ	มะนาว	ถั่วเขียว	กล้วย
Kp-gm,fl-sclA/b	S2on	S2ons	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Kp-gm,f-siclA/b	S2on	S2ons	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Kp-silB	S3o	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2xns
Plo-siclA	S2n	S2ons	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Sg-slA	S3o	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2xns
Sg-slB	S3o	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2xns
Skt-fl-sclA	S2n	S2ons	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Skt-siclA	S2n	S2ons	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o

หมายเหตุ : ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

n = ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

x = การมีเกลือมากเกินไป

บทที่ 6
แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “**เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570**” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาดุลยภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม

เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วยเขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่เขตเกษตรกรรมชั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 26,228.01 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 88.75 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมชั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทานสามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 0.93 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่นถั่วเขียวผิวมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมติดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 0.08 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กล้วย มะยงชิด ฝรั่ง

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 10,839 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 36.68 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 1,552 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่กล้วย ไม้ผลผสม มะนาว มะม่วง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 346 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา ไม้ยืนต้นผสม สัก
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 10,527 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 35.63 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด
- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 169 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.57 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พริก สัก ประดู่ กล้วย

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมี การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดิน ที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 1,843 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.24 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กล้วย มะยงชิด ฝรั่ง

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 57 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา สัก ประดู่ ยูคาลิปตัส

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 802 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.71 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พริก ประดู่ สัก กล้วย

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 53 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆมีรายละเอียดดังนี้ ปลานิล ปลาตะเพียน ปลายี่สก ปลาทับทิม กบ เป็นต้น

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ โค กระบือ ไก่ แพะ หมู

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 2,537 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.59 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,331 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.89 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 173 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.59 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 33 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 576 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.95 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 369 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 207 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.70 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ

(สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 177 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.60 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าชุมชน

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดินหรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมชั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1) เขตพื้นที่เกษตรกรรม			
2110	เขตทำนา	0.93	0.00
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง			
1.2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)			
2212	เขตปลูกไม้ผล	0.08	0.00
1.2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)			
2221	เขตทำนา	10,839	36.68
2222	เขตปลูกไม้ผล	1,552	5.25
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	346	1.17
2224	เขตปลูกพืชไร่	10,527	35.63
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก	169	0.57
1.3 เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ)			
2310	เขตทำนา	1,843	6.24
2320	เขตปลูกไม้ผล	12	0.04
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	57	0.19
2340	เขตปลูกพืชไร่	802	2.71
2350	เขตปลูกพืชทางเลือก	2.00	0.01
1.4 เขตประมง			
2400	เขตประมง	53.00	0183
1.5 เขตปศุสัตว์			
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	25	0.08
2) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,331	7.89
3200	เขตอุตสาหกกรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	173	0.59
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	33	0.11

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
3) เขตแหล่งน้ำ			
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	369	1.25
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	207	0.70
4) เขตพื้นที่อื่น ๆ			
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	177	0.60
5) เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	29	0.10
ผลรวมทั้งหมด		**29,547**	**100.00**

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

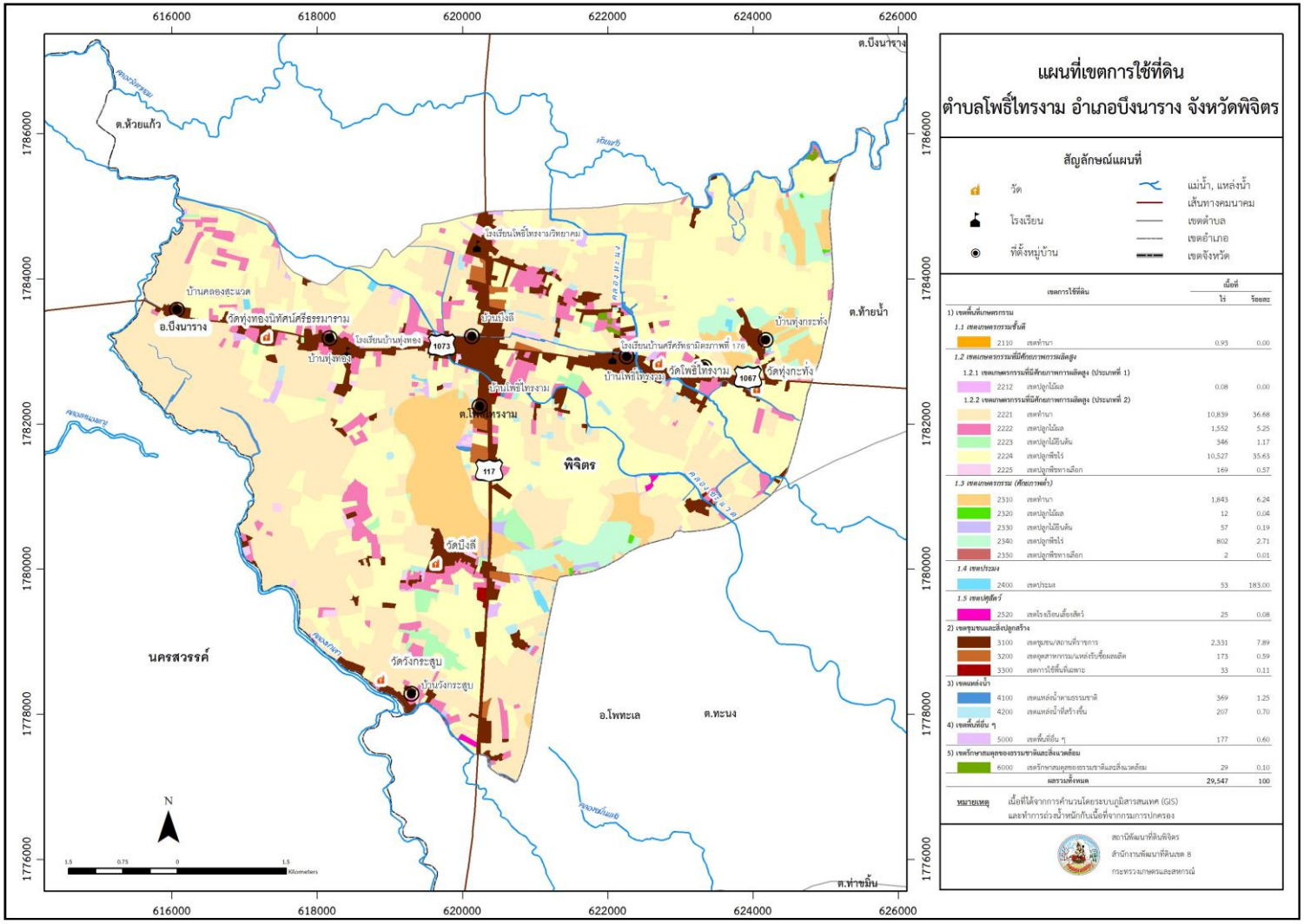

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

บทที่ 7
การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ไทรงาม ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทรงาม เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัดหรืออำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงานหรือโครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

(1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

(2) การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

(3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

(4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

(5) การรณรงค์ไถกลบตอซัง

(6) การจัดหาปูนโดโลไมท์

(7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

(8) ผลิตปุ๋ยหมัก

(9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (เกษตรกรทั่วไป/แปลงใหญ่)

2) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงานหรือโครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

(1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(2) โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map

(3) โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) องค์ความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

(2) สนับสนุนพันธุ์พืช ผัก ให้เป็นต้นทุนในการต่อยอดของชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(3) โครงการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทรงาม)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

(1) องค์ความรู้ในการผสมเทียม การใช้วัคซีน โรคระบาดในปศุสัตว์ พ่อแม่พันธุ์ที่ดีในการผลิต (กรมปศุสัตว์)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทรงาม)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทรงาม เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2566 พบว่า ความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินมีปริมาณอินทรียวัตถุต่ำ และการขาดแคลนน้ำ

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลโพธิ์ไทรงาม กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้นต่อไปนี้

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปของตำบลโพธิ์ไทรงาม ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน ลักษณะของดินเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้ง มีปฏิกิริยาของดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง มีการระบายน้ำดีปานกลาง จึงไม่พบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน (รูปที่ 7-1) แต่ปัญหาสำคัญของตำบลโพธิ์ไทรงาม ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ

1) ดินส่วนใหญ่ของตำบลเป็นชุดดินกำแพงเพชร มีปริมาณอินทรียวัตถุต่ำเนื่องจากการใช้พื้นที่ทำการเกษตรแบบต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ขาดการปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกวิธี มีการใช้ปุ๋ยเคมีที่เกินความต้องการของพืช เกิดการตกค้างสะสมอยู่ในดิน และการเผาตอซังทุกรอบการเพาะปลูก ทำให้หน้าดินเกิดการสูญเสียธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช

2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ การมีแหล่งน้ำไม่เพียงพอใช้ในพื้นที่ แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขิน ทำให้ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร จึงจำเป็นต้องจัดหาแหล่งน้ำ และพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเติมเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดปี

แนวทางแก้ไขปัญหา 2 ประการ คือ

1) การจัดการดินที่มีปริมาณอินทรียวัตถุต่ำ แก้ไขด้วยการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก การปลูกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) การใส่น้ำหมักชีวภาพ และการงดเผาตอซัง การจัดการดินด้วยวิธีปรับปรุงบำรุงดินอย่างต่อเนื่อง ทำให้โครงสร้างดินเกิดการเปลี่ยนแปลง ดินมีปริมาณธาตุอาหารที่จำเป็นเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตพืชที่ได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพที่ดีขึ้น และช่วยรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

2) การจัดการน้ำ การขาดแคลนแหล่งน้ำ มีแหล่งน้ำแต่ตื้นเขิน สามารถขอแหล่งน้ำเพิ่มหรือพัฒนาแหล่งน้ำที่มี ให้กักเก็บน้ำได้เพิ่มขึ้น จาก หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทรงาม ในส่วนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานสามารถขอเข้าร่วมโครงการได้ที่ สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเพิ่มปริมาณกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปีการเพาะปลูก ต่อไป

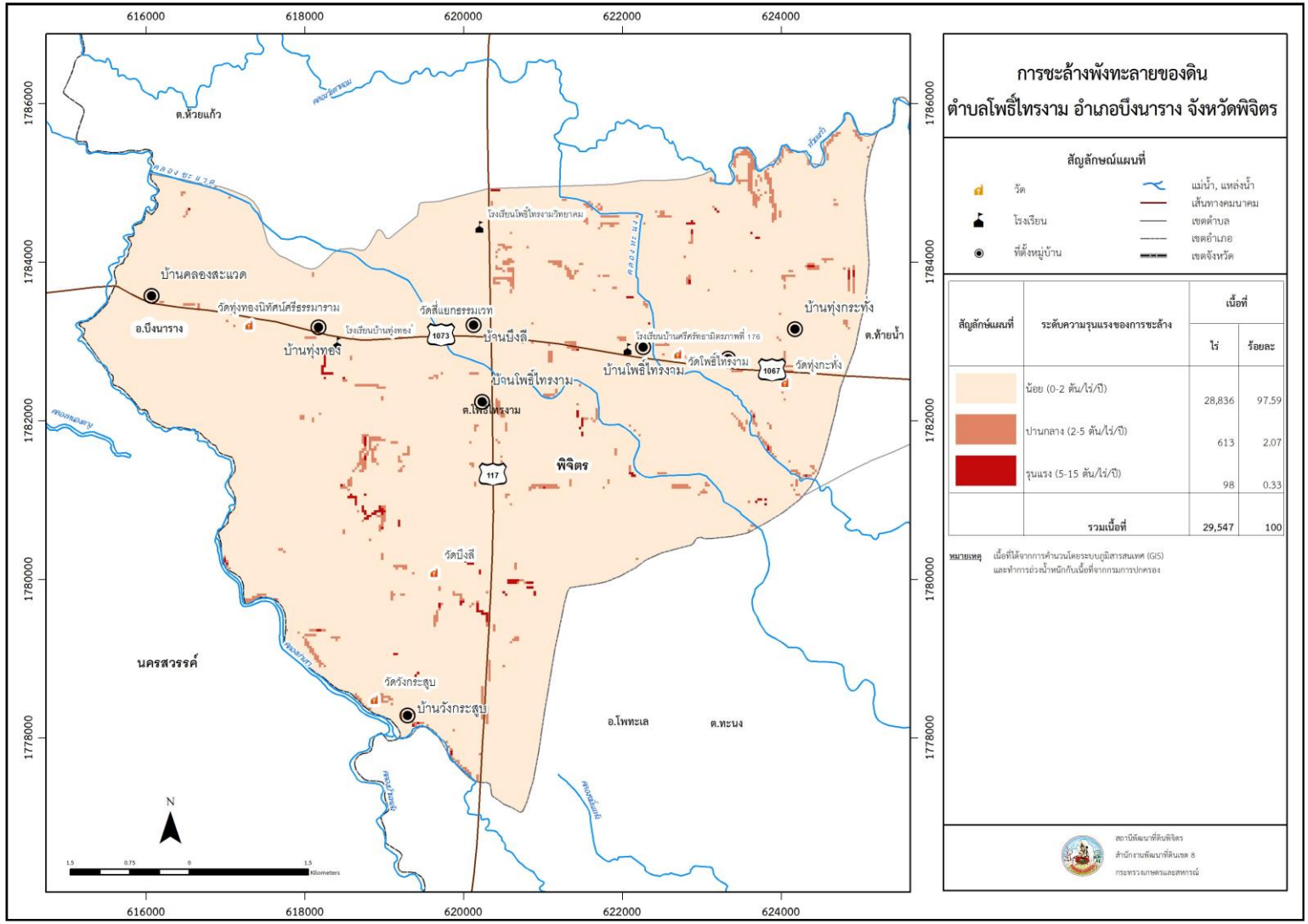

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 0.93 ไร่ **2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เนื้อที่ 0.08 ไร่**	ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน	-
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เนื้อที่ 23,433 ไร่	**<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u>** 1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ 2. การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 6. การรณรงค์ไถกลบตอซัง 7. การจัดหาปูนโดโลไมท์ 8. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 9. การผลิตปุ๋ยหมัก **<u>การบริหารจัดการน้ำ</u>** 1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา 2. โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	**2,018,250** 15,000 1,487,500 150,000 5,000 32,500 200,000 42,500 750 85,000 **2,177,500** 577,500 1,600,000
2. เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 2,716 ไร่	**<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u>** 1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ 2. การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 6. การรณรงค์ไถกลบตอซัง 7. การจัดหาปูนโดโลไมท์ 8. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 9. การผลิตปุ๋ยหมัก	**2,037,750** 15,000 1,428,000 144,000 5,000 32,500 200,000 42,500 750 170,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	<u>การบริหารจัดการน้ำ</u> 1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา 2. โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map 3. โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	**1,677,500** 577,500 300,000 800,0000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. **การปรับปรุงบำรุงดิน** 2. **การบริหารจัดการน้ำ**	**4,056,000** **3,855,000**
	รวมแผนงาน/โครงการ	**7,911,000**

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตชั้นดี เนื้อที่ 0.93 ไร่ 1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เนื้อที่ 23,433 ไร่ 1.3 เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 2,716 ไร่	1. องค์ความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 2. สนับสนุนพันธุ์พืช ผัก ให้เป็นต้นทุนในการต่อยอดของชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร) 3. โครงการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทรงาม) 4. องค์ความรู้ในการผสมเทียม การใช้วัคซีน โรคระบาดในปศุสัตว์ พ่อแม่พันธุ์ที่ดีในการผลิต (กรมปศุสัตว์)
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 576 ไร่	โครงการขุดลอก ห้วย หนอง คลองและสระน้ำสาธารณะ (องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทรงาม)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร 5 ปี (พ.ศ.2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
1.เขตพื้นที่เกษตรกรรม	การปรับปรุงบำรุงดิน														พ.ด.
1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง (ประเภท 2)	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	ตัวอย่าง	40	40	40	40	40	200.00	6,000.00	6,000.00	6,000.00	6,000.00	6,000.00	30,000.00	พ.ด.
1. 2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	20	20	20	20	18	98.00	595,000.00	595,000.00	595,000.00	595,000.00	535,500.00	2,915,500.00	พ.ด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	4,000	4,000	4,000	4,000	3,600	19,600.00	60,000.00	60,000.00	60,000.00	60,000.00	54,000.00	294,000.00	พ.ด.
	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	40	40	40	40	40	200.00	2,000.00	2,000.00	2,000.00	2,000.00	2,000.00	10,000.00	พ.ด.
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	4	4	4	4	4	20.00	13,000.00	13,000.00	13,000.00	13,000.00	13,000.00	65,000.00	พ.ด.
	การรณรงค์ไถกลบตอซัง	แปลง	4	5	5	5	5	24.00	80,000.00	100,000.00	100,000.00	100,000.00	100,000.00	480,000.00	พ.ด.
	การจัดหาปูนโดโลไมท์	ตัน	10	10	10	10	10	50.00	17,000.00	17,000.00	17,000.00	17,000.00	17,000.00	85,000.00	พ.ด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	20	20	20	20	20	100.00	300.00	300.00	300.00	300.00	300.00	1,500.00	พ.ด.
	การผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	15	15	15	15	15	75.00	51,000.00	51,000.00	51,000.00	51,000.00	51,000.00	255,000.00	พ.ด.
	การบริหารจัดการน้ำ														พ.ด.
	การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	บ่อ	10	10	10	10	10	50.00	231,000.00	231,000.00	231,000.00	231,000.00	231,000.00	1,155,000.00	พ.ด.
	โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map	ไร่	30	30	30	30	30	150	60,000.00	60,000.00	60,000.00	60,000.00	60,000.00	300,000.00	พ.ด.
	โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	ไร่	150	150	150	150	150	750.00	480,000.00	480,000.00	480,000.00	480,000.00	480,000.00	2,400,000.00	พ.ด.

หมายเหตุ งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล).** กระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง. 2566. **จำนวนประชากรและครัวเรือน ปี 2565**. แหล่งที่มา : กรมการปกครอง, กรุงเทพฯ.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ปี 2566 แหล่งที่มา** : กรมการพัฒนาชุมชน, กรุงเทพฯ.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565.** แหล่งที่มา: http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php, 26 พฤษภาคม 2566.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ปี 2565**. แหล่งที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพฯ.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565)**. กรมอุตุนิยมวิทยากระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล).** กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ตันศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ภาคผนวก

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ณ ที่ทำการกำนันตำบลโพธิ์ไทรงาม

ตำบลโพธิ์ไทรงาม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร วันที่ 9 สิงหาคม 2566

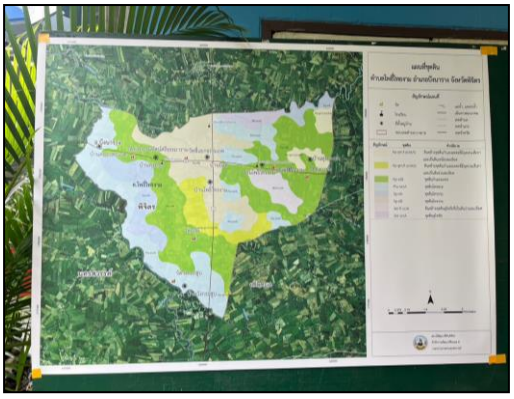

แผนการใช้ที่ดิน
ตำบลแหลมรัง

อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม 2566